

Katolsk övertygelse om »Vatikanens vanföreställningar«

■ Irène Nordgren är en ovanligt modig och ärlig medmänniska, dessutom katolik. Hon talar i sitt inlägg i LT 12/2010 (sidorna 848-9) öppet till läsarna om »Vatikanens vanföreställningar« och syftar på det märkliga att vissa katoliker, t ex Erwin Bischofberger, är starkt (opportunistiskt) kritiska mot fundamentalistiska abortmotståndare men samtidigt tiger om Vatikanens motstånd mot preventivmedel. Den tystnaden är bara beklämmande och moraliskt förkastlig. »Catholics For Choice«, som Irène Nordgren tillhör, har ett mycket tydligare medmänskligt patos och etiskt engagemang mot mödradödligheten och tar därigenom avstånd från Bischofbergers Vatikanen-troende preventivmedelsfientlighet. Det är hederligt. Och Irène Nordgren skriver också om det »förödande att man från Vatikanens sida inte förstår att man predikar inkompatibla ideal och värderingar«.

Vanföreställningar är abnorma föreställningar utan verklighetsförankring. De Vatikanens vanföreställningar IN talar om har psykotiska drag. Det är bra att detta uttalande kommer från en troende katolik. Men Bischofberger anser säkert inte att det är vanföreställningar. Jag försökte i min artikel (Läkartidningen 4/2010, sidorna 160-1) problematisera befruktningsögonblicket med att säga att befruktningen inte sker i ett ögonblick utan under några timmar. Med tillförsikt förstår jag att läsare som Irène Nordgren och Kjell Barlov (LT 12/2010, sidorna 848-9) tog mina tankar på allvar och förstod problemet. Vi är ju nämligen mycket snart där: livets början måste vi definieras för att kunna besvara frå-

gan om »livets helighet«, som Elisabet Finné håller högt. Men jag förstod inte alls Elisabet Finnés arroganta insinuation att »kåbbla om huruvida befruktningen sker i ett ögonblick eller under några timmar«. Och professor emeritus Anders Piltz i boken »Den svårlösta konflikten – om den ofödda människan« är lika okunnig om befruktningsögonblickets biologi.

Det är tydligt att Elisabet Finné, som troende katolik, har mindre problem med aborter än vad jag har som icke troende. Det är tankeväckande. Att blint lyssna till förespråkarna av lydnaden gentemot Vatikanens förbud mot preventivmedel är vedervärdigt. Vi måste lära oss att lyssna till de intellektuellt mera hedervärda dissidenterna i »Catholics For Choice«, som tagit den moraliska utmaningen på mycket större allvar än Vatikanen och dess trosvisa nejsägare.

Staffan Bergström professor i internationell hälsa, avdelningen för global hälsa, Karolinska institutet, Stockholm staffan.bergstrom@ki.se

REPLIK I:

Staffan Bergströms vanföreställningar

■ Redan 1968 framförde den nordiska katolska biskopskonferensen skarp kritik mot Vatikanens förbud mot artificiella preventivmedel. I flera publikationer instämde jag i kritiken, exempelvis i boken »Människan inför livsfrågorna« (Verbum 1989): »Om t ex äktenskapets bestånd eller barnens goda livsbetingelser står på spel, kan man anse det vara legitimt att använda preventivmedel för att begränsa barnantalet.«

I min kommande bok »Kristen etik i fickformat« (Veritas 2010) står följande: »Det är ett faktum, att denna fråga [bruket av preventivmedel] är föremål för livliga och lidelsefulla diskussioner bland många [katolska] biskopar, moralteologer, själasörjare och en stor del av lekfolket i Kyrkan. Man framhåller att det är stor skillnad mellan förbud mot abort, som ju faktiskt dödar liv, och förbud mot preventivmedel som kan förhindra möjligt liv.«

Jag instämmer i denna viktiga distinktion som innebär att förbud mot preventivmedel har en avsevärt mindre moralisk förpliktelsegrad – för

många inom Katolska kyrkan ingen alls – än förbudet mot abort.

Det är inte alltid lätt att finna en väl avvägd balans mellan auktoritet och autonomi, mellan ledarskap och samverkan, mellan styrande myndighet och nätverksfunktion. Problemet finns i alla organisationer, i tilltagande grad också i den Katolska kyrkan, där starka demokratiska strävanden gör sig gällande. Det kan vara en hjälp att betrakta och bedöma striden om preventivmedel mot den bakgrunden.

Jag har i snart 40 år brottats med medicinetiska frågor. Under den långa och spännande resans gång har jag aldrig kunnat ansluta mig till uppfattningen att preventivmedel strider mot människans värdighet. Det är anmärkningsvärt att Staffan Bergström tillskriver mig åsikter som jag aldrig har haft. Vem har gått i fällan för vanföreställningar?

Erwin Bischofberger jesuitpater; professor emeritus i medicinsk etik, Karolinska institutet, Stockholm erwin.bischofberger@ki.se

REPLIK II:

»Borde inte yttrat mig«

■ Jag tror att vi står på samma värdegrund Staffan Bergström (SB), Irène Nordgren (IN) och jag. Också då det gäller de svåra frågorna om rätten till abort och preventivmedel tror jag att vi är överens. Det arbete IN bedriver inom sin organisation är lovvärt och förhoppningsvis kommer det att påverka katolska kyrkans syn på dessa frågor. Jag ser fram emot att

få lära mig mer om hennes organisation.

Det man inte begriper ska man inte yttra sig om. Som allmänläkare och företagsläkare styrs mitt arbete av praktiska lösningar. Jag borde naturligtvis inte yttrat mig om en vetenskaplig upptäckt på cellnivå som jag inte begriper. Det beklagar jag. Jag beklagar också att mitt inlägg provocerat IN och SB

som uppfattat det som arrogant. Okunskapen gjorde att jag raljerade. SB efterfrågar ett mer seriöst bemötande och det är han naturligtvis värd, men jag är inte rätt person att gå in i en sådan diskussion. Att jag uttryckt mig så dåligt att SB kan dra slutsatsen att jag tar lätt på aborter stärker ytterligare min ståndpunkt, den här debatten skulle jag aldrig gett mig in i. För min del är den härmed avslutad.

Elisabet Finné företagsläkare, Sundsvall elisabet.finne@gmail.com